

Renåfallet Fallrettighetslag

Anne Karen H. Kjølhamar

Vår dato: 30.10.2015

Vår ref.: 200905576-35

Arkiv: 312

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Rune Moe

22959315/rmo@nve.no

Renåfallet Fallrettslag - Søknad om tillatelse til bygging av Renåa kraftverk i Rendalen kommune i Hedmark - NVEs vedtak

Vi viser til søknad datert 11.03.2014 om tillatelse til bygging av Renåa kraftverk

NVE mener at pga. konflikter med forekomster av rødlistearter i flere truetkategorier og en hensynskrevende naturtype av A-verdi, er ulempene ved tiltaket større enn fordelene og dermed er ikke kravet i vannressursloven § 25 oppfylt. Det gis derfor ikke konsesjon til å bygge Renåa kraftverk.

Søknaden

Renåa fallrettslag ønsker å utnytte et fall på 298 m i elva Renåa i Rendalen kommune i Hedmark. Kraftverket er planlagt med inntak på kote 678 og kraftstasjon på kote 380. Inntaksdammen i betong er planlagt med en lengde på ca. 25 m og en høyde på ca. 4 m. Fra inntaket føres vannet i et 600 mm rør over en strekning på 2,3 km ned til kraftstasjonen. Rørgata graves ned og dekkes til på hele strekningen. Det forventes noe sprenging av fjell på et par steder langs rørgata. Eksisterende skogsbilvei opprustes (500 m), og forlenges med ny permanent vei (1200 m) for tilkomst til inntaket. Til kraftstasjonen søkes det om bygging av 80 m ny vei.

Middelvannføringen ved inntaket er 0,53 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 850 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,0 MW, og vil etter planene gi en årsproduksjon på 6,1 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 1,8 km lang elvestrekning. Det er planlagt å slippe en minstevannføring lik alminnelig lavvannføring på 120 l/s hele året.

Søker

Renåfallet Fallrettighetslag ønsker å bygge Renåa kraftverk, og har til hensikt å stifte aksjeselskapet Renåa Kraft AS. Det er 7 fallrettighetshavere involvert, hvorav alle er privatpersoner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord

Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst

Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse.

NVE var på befaring i området den 02.09.2014 sammen med representanter for søkeren, Rendalen kommune, Fylkesmannen i Hedmark, og Naturvernforbundet i Midt-Østerdalen. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Av høringspartene som har uttalt seg er følgende imot tiltaket: Rendalen kommune, Fylkesmannen i Hedmark, Forum for natur og friluftsliv i Hedmark (FNF-Hedmark), Naturvernforbundet i Hedmark, Naturvernforbundet i Midt-Østerdalen og Rendalen SV. Argumentene som går igjen i høringsuttalelsene er områdets verdi som tur- og rekreasjonsområde samt vassdragets store verdier innen biologisk mangfold. De resterende høringspartene er nøytrale i saken. Dette gjelder Hedmark fylkeskommune, Statens vegvesen og Direktoratet for mineralforvaltning. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

Fylkesmannen i Hedmark er som nevnt imot tiltaket, og fraråder en utbygging av Renåa i sin uttalelse av 30.06.2014. Mer spesifikt konkluderer Fylkesmannen med følgende for Renåa kraftverk:

«Fylkesmannen fraråder innvilgelse av konsesjonssøknaden for Renåa kraftverk på grunn av de store biologiske verdiene (naturtyper, rødlistearter) som er knyttet til vassdraget, som vil bli nærmere dokumentert i løpet av 2014 og som vil kunne gå tapt ved en kraftutbygging selv om det gjennomføres avbøtende tiltak, og tar forbehold om å fremme innsigelse til tiltaket når resultatet av bekkekløftregistreringen foreligger»

Dette er ytterligere supplert i tilleggsuttalelse av 18.08.2015 fra Fylkesmannen i Hedmark:

(...) «Bekkekløfta har fått verdi 4, dvs. regionalt til nasjonalt verdifull. Av rapporten går det fram at «De viktigste kvalitetene er knyttet til stabilt fuktig bekkekløftskog i dalbunnen (bl.a. med mye våte læger i elveløpet), heterogen bergveggskog med dels rike bergvegger (og bergvegg-lavflora som er sjelden i distriktet), og godt utviklet fosserøykskog ved Renåfallet nederst. Det er hittil registrert 16 rødlistearter, hvorav 2 sterkt truede og 5 sårbare arter. Bekkekløfta inneholder dessuten 4 rødlistede naturtyper, deriblant både fosserøykskog (EN) og kontinental skogsbekkekløft (NT). For å bevare den sterkt truede naturtypen fosserøykskog står det i rapporten at «Det er viktig at inngrep unngås i en bred sone på begge sider av kløfta (for å unngå kanteffekter). Det er viktig at naturlig vannføringsregime opprettholdes i størst mulig grad.

Etter Fylkesmannens syn bekrefter og forsterker rapporten vurderingen av de biologiske verdiene i tilknytning til Renåa som ble gitt i brev av 30. juni 2014 og av konsekvensene ved en eventuell endring av vannføringen i elva. Fylkesmannen opprettholder derfor sin frarådning.»

NVEs vurdering

Naturmangfoldloven (nml.) trådte i kraft den 01.07.2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet fore-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven § 7 legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I NVEs vurdering av søknaden om tillatelse til å bygge Renåa kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i nml. §§ 4 og 5 samt §§ 8 og 9.

§ 4. forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer

Målet med naturmangfoldloven er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig.

Lokaliteten «Renåa ved Renåfallet» inngår i Miljødirektoratets bekkekløftprosjekt, som er en grundig kartlegging av bekkekløfter. Lokaliteten er verdsatt av Hofton¹ til en 4-stjerners A-lokalitet (regional til nasjonal verdi). Verdsettingen begrunnes blant annet med følgende:

«Kløfta er nesten uten nyere inngrep, og dekkes av eldre skog som er sterkt preget av gamle dagers gjennomhogster, og domineres av middelaldrende til halvgamle trær. Skogstrukturen er imidlertid til dels sterkt heterogen pga. mye berg og skrenter, og det er stedvis mye læger (av gran nesten kun i tidlige stadier), bl.a. store vaser av våte læger i elveløpet. Mindre deler av granskogen er homogen og oppkvistet. På sidene er det stedvis en hel del gammel furu-dødved, men det er nesten ikke gamle levende furu.

*Artsmangfoldet er variert og relativt rikt, med et ganske bra utvalg signal- og rødlistearter, først og fremst av lav tilknyttet bergvegger og fuktig bekkekløftmiljø, mens arter tilknyttet gammel naturskog i stor grad mangler. 16 rødlistearter (2 EN, 5 VU, 9 NT) (2 vedsopp, 13 lav, 1 mose) er påvist, hvorav fossenål (*Calicium lenticulare*), fossefylllav (*Fuscopannaria oonfusa*) og fakkeltvebladmose (*Scapania apiculata*) er mest spesielle.*

(...)

Av rødlistede naturtyper utgjør hele området kontinental skogsbekkekløft (NT), langs dalbunnen inngår noe høgstaudegranskog (NT), og nederst er det boreal regnskog (i form av fosserøykskog) (EN) og marginalt utviklet fosseberg og fosse-eng (NT).»

I Norsk rødliste for naturtyper (2011) er kontinentale bekkekløfter oppført som nær truet (NT), og det står at:

«(...) "vil bekkekløfter mot mer kontinentale strøk i økende grad framtre som stadig sjeldnere øyer i landskapet og dermed også relativt sett være mer utsatt med hensyn til f.eks. utbygging av småkraftverk»

I tillegg er Fylkesmannen i Hedmark veldig klar på at endring i naturgitte forhold i kløfta må unngås, spesielt ettersom lokaliteten omfatter fosserøykskog (EN) og viser til rapporten utarbeidet av Hofton:

«For å bevare den sterkt truede naturtypen fosserøykskog står det i rapporten at «Det er viktig at inngrep unngås i en bred sone på begge sider av kløfta (for å unngå kanteffekter). Det er viktig at naturlig vannføringsregime opprettholdes i størst mulig grad»

For å opprettholde verdien av de påviste naturtypene, er NVE enig i at det er viktig at vannføringsregimet i elva ikke endres. Det er NVEs vurdering at selv en liten reduksjon i vannføringen kan gi stor negativ konsekvens for bekkekløftmiljøet. NVE vil påpeke at tiltaksområdet vil berøre hele naturtypelokaliteten, da den avgrensede bekkekløften strekker seg fra kote 620 til 405, mens berørt elvestrekning i omsøkte planer strekker seg fra kote 678 til 380. Med bakgrunn i oppdatert informasjon om de biologiske verdiene i bekkekløfta, mener NVE at de negative konsekvensene for

¹ Hofton T H. 2015. Naturverdier for lokalitet Renåa ved Renåfallet, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2014. Hedmark. NaRIN faktaark. Bio-Fokus, NINA, Miljøfaglig utredning. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5566>)

bekkekløftlokaliteten ved en ev. kraftverksutbygging er store, og vurderer utbyggingsprosjektet i Renåa til å komme i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 4.

§ 5. Forvaltningsmål for arter

Hensikten med forvaltningsmålet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Undersøkelsene som er gjort i Renåa avdekket flere rødlistede arter i flere truethetskategorier. NVE vil som Hofton trekke frem fossenål (EN), fossefiltlav (EN) og fakkettlvebladmose (VU) som de mest spesielle artsfunnene. Disse artene vil være svært utsatt ved en ev. kraftutbygging av Renåa, ettersom de er svært fuktrevende. Det er etter NVEs mening stor fare for bestandsreduksjoner av rødlistede arter ved en utbygging av Renåa. På grunn av stor fare for negativ konsekvens for truede arter, vurderer NVE utbyggingsprosjektet i Renåa til å komme i konflikt med forvaltningsmålet for arter, jf. naturmangfoldloven § 5 første ledd.

§§ 8 og 9 Kunnskapsgrunnlaget og Føre-var-prinsippet

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Det er påvist flere truede (og fuktrevende) arter i tiltaksområdet, og området har etter NVEs mening utvilsomt potensial for flere av denne type arter. Ved en reinventering av området av Hofton¹ i 2014 ble det funnet enda flere rødlistede arter enn ved de opprinnelige undersøkelsene utført av Grimstad & Michaelsen² i 2007-2009, noe som understreker usikkerheten ved slike undersøkelser. NVE forholder seg til bekekløftprosjektets avgrensing, og deres vurdering av verdi for lokaliteten totalt sett. I tillegg ser vi på hvilke naturtyper/arter som blir berørt, og i dette tilfellet er det blant annet fire truede vegetasjonstyper.

NVE vurderer å ha tilstrekkelig kunnskap til å fatte vedtak i denne saken, jf. §8. På grunnlag av at det kan finnes uoppdagede rødlistearter i området, samtidig som det er sannsynlig at noen av de påviste truede artene ikke vil kunne tolerere noe redusert vannføring i Renåa, er det NVEs vurdering at det foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Vi mener derfor det omsøkte tiltaket gir hjemmel til anvendelse av føre-var prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9.

Ut fra innkomne høringsuttalelser har NVE merket seg at området også er mye brukt til tur- og rekreasjonsområde. NVE har ikke vurdert dette nærmere, men vi ser at bruken av området i friluftssammenheng ville ha gjort en realisering av tiltaket ytterligere komplisert.

Avslutningsvis referer vi fra Olje og energidepartementets retningslinjer for småkraftverk hvor det står at:

«Tiltak som kommer i konflikt med arter som er "kritisk truet" eller "sterkt truet", eller naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for, eller vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler kan ikke påregne å få konsesjon.»

² Grimstad K. J. & Michaelsen T.C. 2009 – Karlegging av biologisk mangfold i forbindelse med småkraftverk ved Renåa, Rendal kommune, Hedmark Fylke. Økosøk.

NVE vurderer tiltaket å være i klar konflikt med disse retningslinjene.

Konklusjon

NVE mener at pga. konflikt med forekomst av rødlistearter i flere truethetskategorier og hensynskrevende naturtype av A-verdi, er ulempene ved tiltaket større enn fordelene og dermed er ikke kravet i vannressursloven § 25 oppfylt. Det gis ikke konsesjon til å bygge Renåa kraftverk. På grunn av artenes og naturtypenes sårbarhet for reduksjon i vannføring er det lite sannsynlig at konflikten kan løses med endringer av tiltaket.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jmfør forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

Kopi til:

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
Forum for Natur og friluftsliv Hedmark
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Hedmark v/Hans Christian Gjerlaug
Gauldal Consult v/Ann Kristin Johansen
Hedmark fylkeskommune
Naturvernforbundet i Hedmark
Rena Og Omegn Turistforening
Rendalen kommune

Renåfallet Fallrettighetslag
Statens vegvesen Region øst